

اشاره

پاییز و زمستان ۱۴۰۳
دوره پنجم، شماره دهم

دنیای امروز دنیای شفافیت‌ها و آشکار شدن‌هاست به تعبیری جهان به صورت دهکده‌ای^۱ درآمده که هرکه سر از روزن برآورد تمام فراز و نشیب‌های روستای جهانی را نظاره‌گر خواهد شد. دنیا به قوی مسطح^۲ شده و دیگر ینگه دنیایی نیست که اخبار آن را پس از دیر زمانی بشنویم. جهان به مثابه آینه‌خانه‌ای^۳ است که هر حرکت و جنبشی در آن آینه‌ها بازتاب پیدا می‌کند و برملا می‌شود. مردمان در این گیتی بدون حجاب مانند ماهیان در تنگ بلورین‌اند^۴ که حرکات و سکناتشان رؤیت‌پذیر همگان است. در چنین فضایی که به مدد رسانه‌های جمعی و ابزارهای فناورانه ارتباطی برق‌آسا و شتابنده رو به توسعه دارند، باید راه و رسم دگری را پیش گرفت و به گفته عقلا در این زمانه که از آسمان و زمین دیده می‌شویم بهترین راهبرد صداقت و راستی^۵ است و همان‌گونه که در کتاب آسمانی ما آمده «امروز روزی است که راستی، راستگویان به آنان سود می‌بخشد».

اگر راستگویی پیشه نکنیم به سرعت حقیقت برملا می‌شود و اثری جز شرمندگی و شهره شدن به ناراستی بر جا نمی‌ماند. بستن راه‌های ارتباطی و مراوده نیز در دنیای شتاب‌زده فناوری تلاشی

۱- نظریه مارشال مک لوهان Marshall Mc Lohan که دنیای جدید را از نظر ارتباط به دهکده‌ای جهانی (global village) تشبیه کرده است.

۲- نظر توماس فریدمن (Thomas Freadman) که در کتابی تحت عنوان جهان مسطح است (The world is Flat) ارائه شده و موضوع جهانی شدن و نزدیکی کشورها با هم و کم‌رنگ شدن مرزهای جغرافیایی را مطرح کرد.

۳- نظر استردایسون (Esther Dyson) اندیشمند سوئیسی که دنیا را به آینه‌خانه تشبیه کرده است.

۴- نظر بوخهولتز (R. Buchholz) که جهان امروز را به جهت شفافیت و رؤیت‌پذیری به تنگ بلورین (Fishbowl) تشبیه کرده است.

نافرجام است و دست یازیدن به آن ناشناختن علم و دانش فناورانه امروز است. حقیقت چون ماه در زیر ابر پنهان نمی ماند پس از چند لحظه خود را می نمایاند و پدیدار می شود. ابرهای محدودیت از جلوه‌گری حقیقت طرفی نمی بندد، به درستی که زمانه‌ای که راستی راستگویان به آنان سود می بخشد و ارج و قرب می دهد.

در اینجا بی مناسبت ندیدیم خاطره‌ای را از یکی از جلسات گروه علوم انسانی تا آنجا که حافظه‌ام یاری می کند بازگو کنم و بگویم در گذشته سیاست چگونه برای اهداف خود از نشر حقایق جلوگیری می کرده و اگر زمانه شبیه امروز بود از ثمرات و برکات فناوری، چنین محرم‌انگی هرگز امکان پذیر نبود. باری در یکی از جلسات سال ۱۳۹۵ شادروان دکتر اشراقی تاریخ‌دان شهیر که سفری به انگلستان داشتند خاطره‌ای را از مطالعه اسناد محرم‌انگه آزاد شده^۱ بایگانی سلطنتی نقل کردند که جالب بود.

ناصرالدین شاه در سومین سفرش به اروپا در ۱۳۰۶ شمسی ابتدا به روسیه، سپس آلمان، هلند، بلژیک و آخر به انگلستان رفت. در این سفر است که شاه به ویتز به دیدن ملکه ویکتوریا می رود و آن طور که در خاطرات خود نوشته مورد پذیرایی شایانی قرار می گیرد. دکتر اشراقی به واقعه‌ای که در این سفر رخ داده بود و تا آن زمان آشکار نشده بود اشاره داشت که در اسناد منتشر شده در اختیار محققان و تاریخ‌دانان قرار گرفته بود.

در شبی که قرار بود شاه به دیدار ملکه برود، وی با وسواس زیاد از دلاکی که آرایشگر خاص بوده می خواهد که نهایت دقت را به کار ببرد تا با هیبت شاهانه به ضیافت شام برود. اما از ناسازی روزگار، دست دلاک نگون بخت می لغزد و گوشه سبیل مبارک تراشیده می شود. شاه به شدت غضبناک می گردد و بی تأمل امر به خفه کردن دلاک می دهد. ملازمان درگاه فی الفور بر سر دلاک ریخته و او را خفه می کنند، اما چون از اعدام و فراغت حاصل می شود درمی مانند که با جنازه آن بخت برگشته چه کنند. پس از مشورت به این نتیجه می رسند که جسد را در لحاف پیچیده و در رودخانه کنار محل اقامت به آب بسپزند و این واقعه را پنهان دارند. ولی در راه بردن جسد نگهبان باخبر شده و موضوع برملا می شود و خدمه شرح واقعه را به ملکه گزارش می دهند. مشارالیهها بلافاصله امر می کند جسد را مدفون کرده و اکیداً قذغن می کند که هیچکس نباید از این موضوع باخبر شود و گوئی هیچ واقعه‌ای رخ نداده است و همین گونه عمل می شود و گزارش حادثه محرم‌انگه تلقی شده و در اسناد فوق سری بایگانی می گردد که پس از یک صد و اندی سال طبق قانون نشر اسناد محرم‌انگه پس از رفع و سبب آنها منتشر شده و جناب دکتر اشراقی آن را مطالعه کرده و نتیجه را به گروه گزارش دادند.

محرم‌انگه ماندن این واقعه در آن زمان و مقایسه آن با حوادثی که امروز رخ می دهد و فرصت اندیشیدن به آن وجود ندارد، زیرا بلافاصله همه از آن باخبر می شوند، نشان از تغییری شگرف در مراودات انسانی و اجتماعی دارد. در این ایام که ماهواره‌ها از آسمان و تلفن‌های همراه در کف

همگان ما را می‌پایند و نجواهای ما ثبت و ضبط می‌شوند باید به همان توصیه عقلانی عمل کنیم که در دنیای شفاف امروز صداقت و راستگویی بهترین راهبرد است و آنانی که درست می‌اندیشند، اهل تعقل‌اند، و شجاعانه عمل می‌کنند، این‌گونه‌اند.

سردبیر

دو فصلنامه
پاییز و زمستان ۱۴۰۳
دوره پنجم، شماره دهم

